Norman Károly

Mese

Kérte Szerkesztő Úr, hogy kis dolgozattal kísérjem az *A herceg és a pók* című szexuáleposzomat, amely antirasszicista és ellenxenofób, mintha bizony minden mese mindig is aktuálpolitikai pamflet lett volna. Nem mintha nem volna tartalmilag átlátszó és sémaszerű; node mégis milyen skatulyába volna rakható?

Szóban forgó mesetanulmányom felidézi amaz allegorikus történeteket, amelyek a fiatalság lelki fejlődésének kritikus állomásaival párhuzamos fordulatokkal képzik ki az olvasót végső szexuáltanácstalanságában (l. Bettelheim: A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek; Bernáth Béla: A szerelem titkos nyelvén). Igen, a nő szemlélt pályaíve a férfiú kialakulásának folyamán a szörnytől való iszonyodástól, a feminin esztétikai tartalom felismerésén, majd a lélek érlelődésének menetében a részvéten, a rokonszenven, a társelfogadáson, a szellemi összhang példaszerű létrejövetelén – a barátságon – át a kifejlett nemi vonzalom architektúrájáig jutó kapcsolati kiteljesedésre alapozott szociális partnerségig halad; amit férfijogú világban nehéz kimagyarázni, hogyan? Egy szörnnyel? Hát már minden mindegy, fiam? Ezt a férfi oldaláról csodatételek, majd kiegészítő vedlések sorozata képes elfogadhatóan értelmezni.

Logikai dolgozatomban a kulcsszereplők családarchitektúrája a klasszikus modellt követi: van ugye a király, és van az engedelmes királyfi. Néha a legkisebb, de ha nem, akkor is herceg az illető: jegyezzük meg itt, hogy Ortutay Gyula, Horger Antal, Benedek Elek gyűjtései, Illyés Gyuláéi, Fedics Mihály népmeséi, a nemzetközi Népek meséi sorozat, Móra Ferenc, a Grimm-testvérek és még sokan mások meséi oly sokan nem a polgári jelenkorban anakronisztikus, régmúlt feudálszociális viszonyokat majmolják Don Quijote módjára; amiként a gonosz mostoha sem más, mint anyám, ha ok adatván rá jól a kezemre ver. Nem is szólva a sárkányokról, akiknek kevés a közük a Kréta-Tercier Kihalási Esemény által eltalált őshüllőkhöz. Tehát elemző mesetanulmányom, e tudományos rekonstrukció legitim módon használja a feudálhatalmi kategóriákat.

A mese vége jó. Nem, a mese nem bízhatja az olvasói katarzisra a hegeli logikai triád: a tézis-antitézis-szintézis érvényre jutását, bele kell az olvasó szájába rágni a reménytkeltően pozitív tanulságot; ha már, kiszakadva a mese bűvöletéből, a legtöbb (némelykor pláne rasszicista és xenofób, mások szexualitásán bulvársajtó-élősködő, boszorkányégetési euforista)

olvasópéldány szakmányba' tapossa agyon a pókokat, e – több esetben, szimbolikusan súlyos anyagi pönálékkal védett, ártatlan – élettani entitásokat, soksejtű rokonainkat. Csak megjegyzem, hogy a pók semmiben nem eszik, amiben én eszem, de halom olyanban, ami engem eszen, főleg a gonosz kétszárnyúakban; semmi érdekfeszültség! No, csókoltathattam volna békát is szájon, de azt a nőknek írják, ne becsüljék le a passzív, tehetségtelen és alulméretes hímeket, lehet azokból is osztályvezető. Én férfi vagyok, nekem a pókok!

Hegel ugye abban volt, hogy a szintézis egyszeriben tézissé válik, a Magas Mű mint szintetikus készenlét átcsap önmaga ellentétébe, a Léten és a Lényegen át a Fogalomig jutván, műélvezői indulattá válik, kifinomult esetekben már csak a műélvezőben; no, hogy mi viszi erre a készenlétében kiteljesedett szintézist? Mert ez a lényege – mondja Hegel; de a mesék, e játszi szellemi képződmények, e súlyos szociálpszichológiai tanulmányok nem várnak erre a bizonytalan kifejletre, a meséknek jó a végük, amiben mi szűkölködünk, ezért is fogyasztjuk őket mámorosan. Naná hogy házasság, és boldogan élnek, míg nyugdíjba nem vonulnak.

Mindenki a korának megfelelő érettséggel olvassa a meséket. A kis, erdőbe kivert vándorkirálylány sokáig nem égeti el az éjjel herceggé változó, elvarázsolt királyfi állati kutikuláját, megértvén, hogy akkor nem lesznek ingyér' egzisztenciális juttatások, különben is jobb lett volna otthon maradni; ezt minden serdülés előtti meg is szívleli, nagy a kockázat. Ám a serdülés folyamán a nevelkedő nőolvasó megérti, hogy ha nem égeti el, akkor ugyan sosem kell a három Üveghegyen (általános, középfokú, majd szakmai képzés) áthágnia; ám ha ezt nem teszi, hiába a szexuálnagykorúságot igazoló személyi bizonylat, amelyet a pohárba ejtett jeggyűrű segítségével leküzdött rivális és annak szociális háttérműhelye feletti győzelem nyomatékosít, nem lesz társadalmi kiteljesedés. Lázadóvá serdül a lélek, és nyomorában nem is segíthetik mások, mint hasonlóan törvényen kívüli lázadók; míg, megtérvén, be nem épülhet a vágyott szociális sémák rendjébe.

Bizony, a mesék játékosan fognak össze szinte kezelhetetlen, berzedt rőzseköteg tanulságot, mint afféle lazsnakok. Együtt lépnek, fokonként, fölfelé az olvasóval, szellemi gazdagodásának lajtorjáján.

Vannak persze elmélyült, tudományos korpuszok is, az Ezeregy éjszaka, Grimm, Ispirescu, Božena Němcová, Bazsov, Tolkien, sőt modernebbek is – mind-mind három tucatnál is több Ph. D. alapjául szolgálhatnak. Mese azért az A herceg és a pók, az én kis, tréfásan horrorisztikus allegóriám is, teli axiológiai, szociológiai és morálpolitikai indulatokkal. Kis mese, nagy mese nem ugat hiába!

Holnap legyenek a ti vendégeitek!